

Arhitekti kutse-eetika põhimõtted

Kutse-eetika seisneb kutsealaste põhimõtete järgimises ja professionaalsete kohustuste täitmisel nii iseenda kui ka ühiskonna ees. Kutse-eetika keskendub teatud kutsealastele käitumistavadele, mis eeldavad kõrgemat vastutustunnet arhitekti rolli eriliste nõuete tõttu ühiskonnas (kutseoskuste tõttu on arhitektil laiemad õigused määrata keskkonna kvaliteeti ja teha keskkonda puudutavaid otsuseid).

Kutse-eetika põhimõtted on välja kasvanud pikaajalistest kutsetegevuse headest tavadest. Need põhimõtted on aluseks ka arhitektide omavahelises suhtlemises ning suhtlemises avalikkuse ja kliendiga.

Käesolevad kutse-eetika põhimõtted on aluseks eesti arhitektidele nende erialategevuses nii ettevõtjana, palgatöötajana kui ka avalikus teenistuses. Kutse-eetika põhimõtete aktsepteerimine on eelduseks arhitektikutse taotlemisel.

Põhimõtete abil hoitakse ära kõlvatu konkurents, mis on seotud arhitekti tegevuse või tegevusetusega arhitektuuriteenuse osutamisel. Kutse-eetika põhimõtted on samaväärsed teiste professionaalsete väärtustega. Eesti Arhitektide Liidu kutse-eetika põhimõtted toetuvad Euroopa Arhitektide Nõukogu (EAN) kutse-eetika normidele¹ ja on Eesti Arhitektide Liidu varasemate kutse-eetika normide² edasiarendus. Eesti Arhitektide Liit on EANi täisliige aastast 2004. Siinsete kutse-eetika põhimõtete aluseks on Euroopa Liidu teenuste direktiiv³ ja kutsekvalifikatsioonide tunnustamise direktiiv³, mis kehtivad kogu kutsetegevuse kohta olenemata selle kohast. Need käsitlevad kohustusi avalikkuse, klientide ja ehitatud keskkonna kasutajate, planeerimis-, projekteerimis- ja ehitusprotsessis osalejate ning arhitektuuri kui kunsti ja teaduse ees. Käesolevad arhitekti kutse-eetika põhimõtted on Eesti Arhitektide Liidu aukohtu tegevuse aluseks.

Arhitekti elukutse ja selle põhiväärtused

Arhitektuuri projekteerimine, ehitiste kvaliteet, nende harmooniline sulandumine keskkonda, austus loodus- ja linnamaastiku ning riikliku ja eraõigusliku pärandi vastu on avaliku huvi objekt.⁴ Arhitekt on spetsialist, kes koostab, hindab ja juhib iseseisvalt ja omal vastutusel maa-alade, linnade ja asulate ruumilist planeerimist, hoonete ja rajatiste ehitusprojektide koostamist, samuti hindab ehitatud keskkonda. Arhitekt annab vastavalt oma kutsetasemele eksperthinnanguid, osaleb arhitektuurivõistluste žüriides ning võib töötada riigi ja kohalike omavalitsuste asutustes arhitektuuri ja planeerimise valdkonna spetsialistina.

Arhitekti töö on suur mõju ehitatud keskkonna ja üldisemalt elukeskkonna kvaliteedile, inimeste heaolule, isiklikule ja piirkondlikule identiteedile, samuti üksikisikute ning eri piirkonade elanikkonna majanduslikule, sotsiaalsele ja kultuurilisele tegevusele. Hea keskkonna kriteeriumite määratlemine, negatiivsete keskkonnamuutuste ohjamine ja uue kvaliteetse elukeskkonna loomine eeldavad mitmekülgset pädevust ning elukestvat õpet. Arhitekti haridus, teadmised, oskused ja töökogemus peavad vastama ühiskonna ootustele.

Arhitektide kutsestandardid põhinevad vähemalt viie aasta jooksul täisajaga ülikoolis (või võrdväärsetes õppeasutustes) omandatud arhitektuuriharidusel.

---

¹ European Deontological Code For Providers of Architectural Services, Revision of April 2009.

² Arhitektide kutse-eetika normid, vastu võetud Eesti Arhitektide Liidu üldkogus 26. märtsil 1999, viimati redigeeritud 26. jaanuaril 2006. ³

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembri 2005. aasta direktiiv 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta.

I Üldkohustused

1. Arhitekt peab planeerimisel, projekteerimisel ja protsessi juhtimisel silmas ehitise või ehitatud keskkonna kogu elukaart, arvestab nii tellijate, kasutajate kui ka avalikkuse pikaajalisi huve ja tagab tervikliku käsitluse kaudu säästva arengu.
2. Arhitekt on keskkonna ja ühiskonna tähelepanelik jälgija. Arhitekt lähtub ümbritsevast ja suhestub alati lõppkasutajaga.
3. Arhitekt hoiab ja täiendab pidevalt oma kutseoskusi.
4. Arhitekt ei allkirjasta autorina või vastutava spetsialistina arhitektuuriprojekte ega nendega seotud dokumente, mis ei ole koostatud tema osalusel, juhtimisel või vastutusel.
5. Arhitekt ei tee ega toeta avaldusi, mis on vastuolus tema professionaalsete teadmiste või hinnangutega.
6. Arhitekt on oma kutsealal sõltumatu, erapooletu ja usaldusväärne, austab teiste isikute õigusi ja huve ning väldib sattumist olukordadesse, mis võivad tekitada kahtlusi tema erapooletuses või usaldusväärsuses.

II Kohustused avalikkuse ees

7. Arhitekt järgib avalikke huve ja väärtusi ning hoiab looduskeskkonda ja kultuuripärandit.
8. Arhitekt lähtub oma erialases tegevuses eelkõige ühiskonna heaolust ja ehitatava keskkonna kvaliteedist, mitte olupoliitilistest või enda majanduslikest huvidest.
9. Arhitekt ei reklaami oma teenuseid ja kutseoskusi avalikkust eksitaval viisil.
10. Avalikus teenistuses töötav arhitekt püüdleb oma vastutusosalal ühiskonna tasakaalustatud huvidele vastava lõpptulemuse poole, eelistamata kindlaid üksikisikuid või huvirühmi.
11. Avalikus teenistuses töötav arhitekt ei võta vastu kõrvaltöid, kui selle tagajärjel satub ohtu tema erapooletus.

III Kohustused kliendi ees

12. Arhitekt võtab ettevõtjana erialase töö vastu siis, kui tal on selleks vajalikud teadmised, oskused ja kogemus, tehnilised ja rahalised vahendid. Vajaduse korral kasutab arhitekt teenuse osutamisel pädevaid alltöövõtjaid.
13. Arhitekt võtab ettevõtjana töö vastu siis, kui teenuse eest kokku lepitud tasu võimaldab tal töökohustusi kvaliteetselt ja professionaalselt täita.
14. Arhitekt osutab teenuseid kohusetundlikult, erapooletult ja parimal professionaalsel tasemel.
15. Arhitekt juhindub kliendi või võimaliku kasutaja vajadustest ja soovidest, kui need ei ole vastuolus kutse-eeskriigi põhimõtetega ja projekteerimise hea tavaga. Vastuolude ilmnemisel teavitab arhitekt klienti või võimalikku kasutajat sellest esimesel võimalusel.
16. Arhitekt teavitab projekti osalisi viivitamata, kui talle saavad teatavaks asjaolud, mis võivad põhjustada huvide konflikti.
17. Arhitekt ei avalda ilma kliendi loata konfidentsiaalset teavet välja arvatud seaduses ettenähtud juhul.
18. Arhitekt täidab oma töökohustusi põhjendamatute viivitusteta ja kokku lepitud aja jooksul. Ta teavitab oma klienti kohe asjaoludest, mis võivad mõjutada töö tähtaega, projekti kvaliteeti või maksumust.
19. Arhitektil on soovitatav ebamõistliku kompromissi tegemise asemel loobuda arhitektiteenuste osutamisest.

IV Kohustused kutseala ja kolleegide ees

20. Arhitekt tunnustab oma kolleegide professionaalseid püüdlusi ja panust ning austab nende õigusi.

21. Arhitekt suhtub kolleegidesse erapooletult ega halvusta avalikkuse ees nende kutsetegevust. Kolleegi teoseid tuleb arvustada asjalikult ja teravusteta. Arvustataval arhitektil peab olema võimalus kriitikale vastata sama kvoorumi ees, meedias avaldatud kriitika puhul aga samas väljaandes.
22. Arhitekt tunnustab panust, mille on tema tööle andnud kaastöötajad ja teised spetsialistid. Arhitekt ei kasuta teise arhitekti intellektuaalset omandit ega arhitektuurseid lahendusi ilma tema selge loata.
23. Kui arhitektilt tellitakse töö teise arhitekti teose muutmiseks või jätkamiseks, teavitab arhitekt sellest viivitamatult teose algset autorit ja kontrollib, kas tellijapoolsed varasemad lepingulised kohustused on korrektselt täidetud. Arhitekt võtab töö vastu vaid juhul, kui see ei ole vastuolus autoriõigusega.
24. Arhitekt ei esita teise arhitekti hinnapakumisele tuginevat või selle järgi kohandatud pakkumist.
25. Arhitekt ei tee hinnapakumist enne, kui tal on piisav teave projekti iseloomu ja ulatuse kohta. Sel juhul saab ta tagada hinnapakumise, mis hõlmab täielikult kõiki pakkumuses eeldatavaid töid ja/või teenuseid.
26. Iseendale või teisele arhitektile tellimusi hankides ja/või neid täites ei kauple arhitekt mõjuvõimuga, ei paku kõlvatut konkurentsi ega kasuta muid ebaausaid võtteid.
27. Arhitekt ei paku ega võta töö hankimiseks, edendamiseks ega tarnijate eelistamiseks meelega ega altkäemaksu.
28. Arhitekt ei kasuta oma ametiseisundit endale, endaga seotud büroole või mõnele teisele arhitektile / büroole töö saamiseks ega takista isiklikes huvides teise arhitekti tööd.
29. Arhitekt ei võistle oma tööandjaga samade tellimuste eest ega samal arhitektuurivõistlusel (kui ei ole eelnevalt omavahel teisiti kokku lepitud). Arhitekt võib kõrvaltöid teha kokkuleppel tööandjaga, kui see ei takista tema põhitööd.
30. Arhitekt ei kasuta tööandja teadmata büroo siseinfot enda ja kolmandate isikute kasuks.

V Kohustused arhitektuurivõistlustel ja hangetel

31. Arhitekt ei osale sellisel arhitektuurivõistlusel ega esita pakkumist hankele, millel osalemise tingimused ei taga tema autoriõiguste kaitset.
32. Arhitekt ei osale arhitektuurivõistlusel ega esita pakkumist hankele, kus töö kvaliteet ja arhitekti kutseoskused ei ole hindamise peamised kriteeriumid.
33. Arhitekt ei mõjuta arhitektuurivõistluse žürii liikmeid omakasupüüdlikel eesmärkidel.
34. Kui mingi objekti jaoks korraldatud arhitektuurivõistluse tulemustest hoolimata saab tellimuse sellele objektile teine arhitekt, peab viimane sellest Eesti Arhitektide Liitu teavitama.
35. Kui arhitektile pakutakse projekteerimist või osalemist võistlusel sellises asukohas, kuhu on varem korraldatud arhitektuurivõistlus või kuhu on tehtud arhitektuuriprojekt, siis ei ole tal kohustusi eelmise võistluse võitja või projekteerija ees tingimusel, et ta ei kasuta eelmise autori teost.
36. Arhitekt ei osale arhitektuurivõistlusel ega selle žüriis, kui need rikuvad Eesti arhitektuurivõistluse juhendi põhimõtteid.

Vastu võetud Eesti Arhitektide Liidu üldkogul 27.veebbruaril 2014